

organizator

patronat

patronat honorowy

partnerzy

patronat medialny

głosnauczycielski

niebanalnie giełdzie

Inwestowanie i ryzyko na rynku finansowym

Plan

1. Inwestowanie
2. Rynek finansowy
3. Instrumenty rynku pieniężnego
4. Instrumenty rynku kapitałowego
5. Instytucje rynku finansowego
6. Inwestycje alternatywne
7. Ryzyko finansowe
8. Postawa względem ryzyka
9. Ryzyko a inwestycje
10. Błędy emocjonalne w inwestowaniu
11. Etyka na rynku finansowym
12. Ochrona klienta na rynku usług finansowych

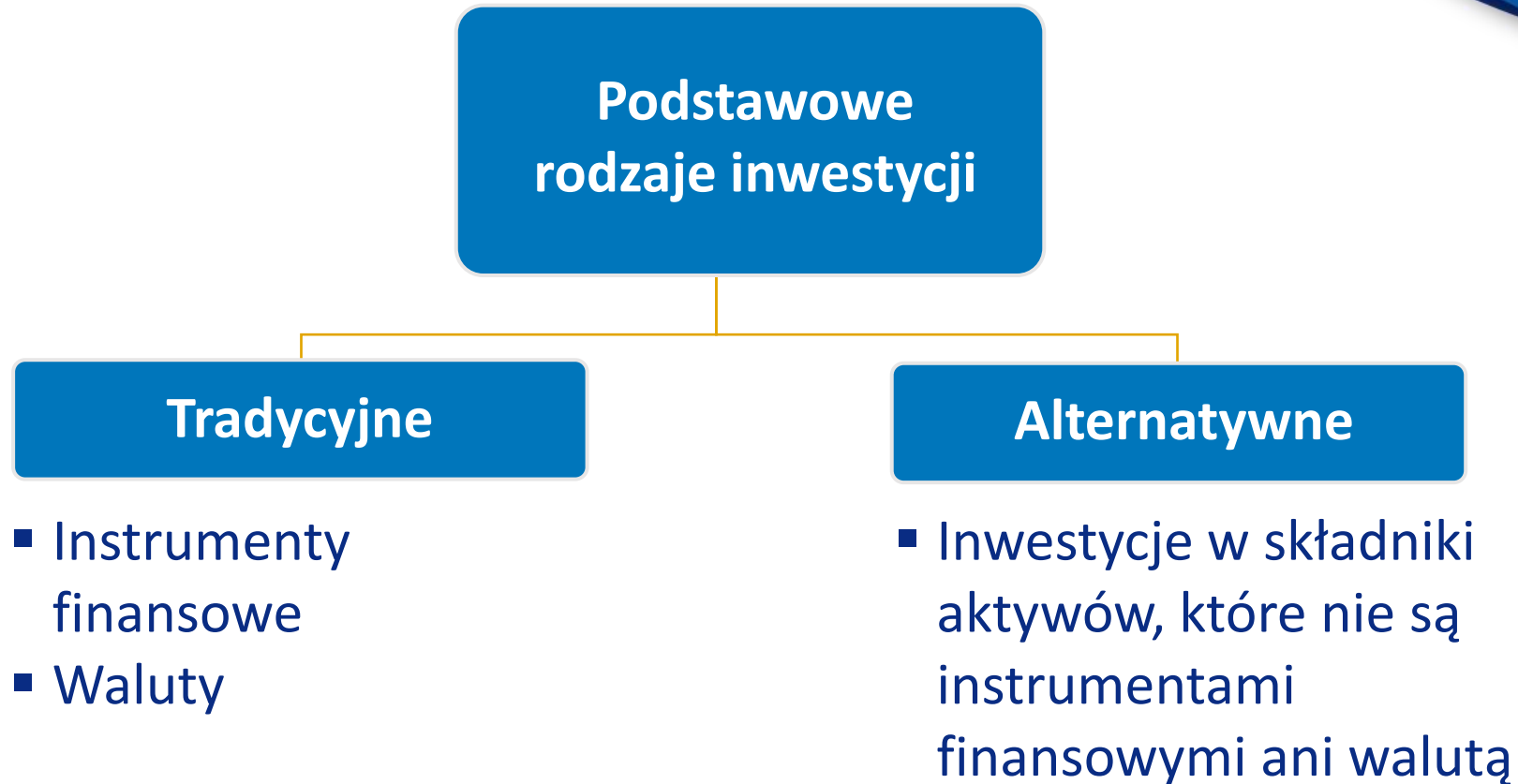
1. Inwestowanie

Inwestowanie to proces polegający na wyrzeczeniu się bieżącej konsumpcji w celu uzyskania przyszłych, niepewnych korzyści (Jajuga, 2007a).

organizator

1. Inwestowanie

Dwie podstawowe charakterystyki każdej inwestycji to **dochód i ryzyko**.

1. Inwestowanie

Inwestowanie to nie to samo co oszczędzanie.

- Oszczędzanie polega na odkładaniu nadwyżek pieniężnych i przechowywaniu ich w bezpieczny sposób.
- Głównym celem oszczędzania jest budowa finansowej „poduszki bezpieczeństwa”.
- Możliwe są też oszczędności na przyszłe wydatki.
- Ewentualny dochód z oszczędności jest niewielki i służy ochronie wartości pieniądza.

1. Inwestowanie

Istnieją dwa sposoby dokonywania inwestycji:

- **bezpośredni** – samodzielny wybór konkretnych aktywów do portfela,
- **pośredni** – powierzenie środków finansowych podmiotom, które w imieniu inwestorów dokonają wyboru konkretnych aktywów do portfela np. doradcom finansowym, którzy zaproponują rozwiązania w zakresie zainwestowania środków.

1. Inwestowanie

	Inwestowanie bezpośrednie	Inwestowanie pośrednie
Czas na analizy	Wymaga dużych nakładów czasu	Wymaga mniejszych nakładów czasu
Wiedza	Wymaga obszernej wiedzy dotyczącej rynków i instrumentów finansowych, a także inwestycji alternatywnych	Wymaga mniejszej wiedzy
Koszty	Koszty związane z kupnem/sprzedżą danego składnika aktywów (np. prowizja biura maklerskiego)	Wyższe koszty niż przy inwestycjach bezpośrednich. Do kosztów tych zalicza się m.in. prowizje i opłaty za zarządzanie inwestycjami, opłaty za wejście/wyjście z inwestycji

Tabela. Inwestowanie bezpośrednie i pośrednie - porównanie

2. Rynek finansowy

Rynek finansowy – rynek, na którym dokonuje się transakcji instrumentami finansowymi.

Podstawowe funkcje rynku finansowego to:

- Alokacja kapitału
- Mobilizacja kapitału
- Zróżnicowanie możliwości inwestowania
- Barometr koniunktury

2. Rynek finansowy

Podstawowe elementy rynku finansowego:

- Instrumenty finansowe
- Instytucje finansowe
- Regulacje

2. Rynek finansowy

Instrument finansowy – kontrakt między dwoma stronami regulujący zależność finansową między tymi stronami.

Podział instrumentów finansowych:

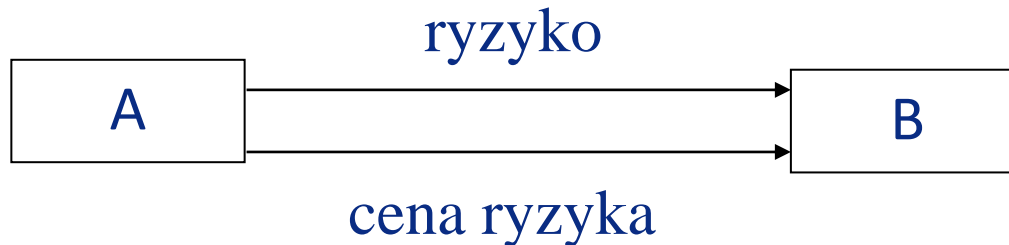
- instrumenty transferu kapitału
  - dłużne,
  - udziałowe,
- instrumenty transferu ryzyka.

Podstawowe akty prawne regulujące obrót instrumentami finansowymi to: Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi, Ustawa o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych.

2. Rynek finansowy

- instrumenty transferu ryzyka

Jedna strona transferuje ryzyko do drugiej strony, płacąc jej za to

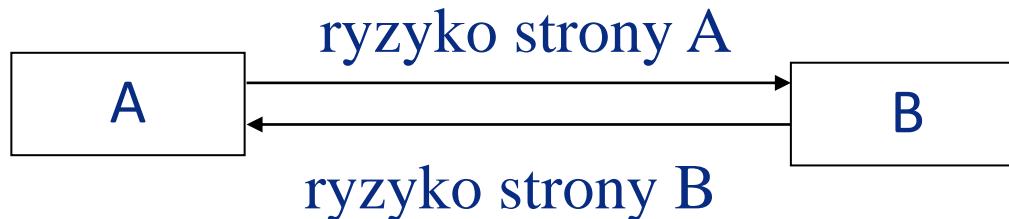

*Cena USD w dniu dzisiejszym wynosi 4,05 PLN za 1 USD. Za 3 miesiące będę potrzebowała 1000 USD. Spodziewam się wtedy wzrostu cen USD do 4,60 PLN za 1 USD. Jestem narażona na **ryzyko wzrostu cen**. Umawiam się z Toba, iż za 3 miesiące **mogę** od Ciebie kupić 1000 USD po kursie 4,20 USD/PLN. Jeśli cena za USD na rynku za 3 miesiące wyniesie np. 4,10 PLN za 1 USD to wtedy kupię USD na rynku. Jeśli natomiast wyniesie np. 5 PLN za 1 USD to kupię USD od Ciebie. Za przejęcie przez Ciebie **ryzyka** płacę Ci 100 PLN.*

2. Rynek finansowy

- instrumenty transferu ryzyka

Dwie strony „wymieniają” się ryzykiem

*Cena USD w dniu dzisiejszym wynosi 4.05 PLN a 1 USD. Za 3 miesiące będę potrzebowała 1000 USD. Spodziewam się wtedy wzrostu cen USD do 4,60PLN za 1 USD. Jestem więc narażona na **ryzyko wzrostu** cen. Ty natomiast za 3 miesiące otrzymasz płatność w USD i spodziewasz się spadku kursu USD do 3.60 PLN za 1 USD. Jesteś narażony na **ryzyko spadku** cen. Umawiam się z Tobą, iż za 3 miesiące sprzedasz mi 1000 USD za 4,20PLN. Jeśli cena za 1 USD na rynku za 3 miesiące wyniesie np. 4,00PLN to wtedy i tak **muszę** kupić od Ciebie 1000USD po 4,20PLN za 1 USD. Jeśli natomiast wyniesie 5,00PLN za 1 USD to Ty **musisz** sprzedać mi za 4,20PLN za 1 USD.*

2. Rynek finansowy

Podział rynku finansowego ze względu na udział emitenta w transakcjach:

- **Rynek pierwotny** – rynek, na którym dokonywana jest sprzedaż instrumentów finansowych przez emitenta pierwszym kupującym.
- **Rynek wtórny** – rynek, na którym dokonywane są transakcje kupna/sprzedaży instrumentów finansowych pomiędzy kolejnymi kupującymi, sprzedającymi, w transakcjach tych żadną ze stron nie jest emitent.

2. Rynek finansowy

Segmenty rynku finansowego:

- **Rynek pieniężny** – rynek, na którym występują instrumenty dłużne, emitowane na okres do roku. Głównym celem funkcjonowania tego rynku jest zapewnienie odpowiedniej płynności.
- **Rynek kapitałowy** – rynek, na którym występują instrumenty dłużne lub udziałowe emitowane na okres co najmniej roku. Głównym celem funkcjonowania tego rynku jest transfer kapitału na dłuższy okres.

2. Rynek finansowy

Segmenty rynku finansowego (cd.):

- **Rynek instrumentów pochodnych** – rynek, na którym dokonuje się transakcji instrumentami pochodnymi. Są to instrumenty, których cena zależy od wartości indeksów podstawowych (np. cen akcji, wartości indeksów giełdowych, kursów walutowych). Głównym celem funkcjonowania tego rynku jest transfer ryzyka pomiędzy podmiotami uczestniczącymi w transakcji.
- **Rynek walutowy** – rynek, na którym dokonuje się kupna i sprzedaży walut. Podstawowe funkcje rynku walutowego to zapewnienie dostępu do walut oraz zabezpieczenie przed ryzykiem zmian kursu walutowego. Sprzyja on także rozwojowi handlu międzynarodowego oraz inwestycji.

3. Instrumenty rynku pieniężnego

Najważniejsze instrumenty rynku pieniężnego to:

- **Bon skarbowy** – instrument emitowany przez skarb państwa, sprzedawany z dyskontem, traktowany jako instrument wolny od ryzyka. Celem jego emisji jest finansowanie deficytu budżetowego.
- **Bon pieniężny** – instrument emitowany przez NBP, sprzedawany z dyskontem, ryzyko zbliżone jest do ryzyka bonu skarbowego. Celem jego emisji jest regulowanie płynności sektora bankowego i kształtowanie stóp procentowych.

3. Instrumenty rynku pieniężnego

Najważniejsze instrumenty rynku pieniężnego to (cd):

- **Bon komercyjny** – instrument emitowany przez przedsiębiorstwo, zazwyczaj sprzedawany z dyskontem, charakteryzuje się wyższym ryzykiem niż bon skarbowy. Celem jego emisji jest pozyskanie kapitału na krótki okres.
- **Certyfikat depozytowy** – instrument emitowany przez bank, zazwyczaj o stałym oprocentowaniu. Dla banku jest formą pozyskania kapitału.

4. Instrumenty rynku kapitałowego

Akcja jest to papier wartościowy dający prawo jej posiadaczowi do udziału (współwłasności) w spółce akcyjnej, która go wyemitowała.

- Akcja to instrument **udziałowy**.
- Podstawowe prawa akcjonariusza to:
  - prawa majątkowe: prawo do dywidendy, prawo poboru, prawo do udziału w masie likwidacyjnej spółki,
  - prawa korporacyjne: prawo do udziału w WZA, prawo głosu, prawo do informacji, prawo do kontroli.

4. Instrumenty rynku kapitałowego

- Ze względu na dodatkowe prawa akcje dzieli się na: **akcje zwykłe i akcje uprzywilejowane.**
- Dochody z akcji to **dochody z dywidendy i dochód wynikający ze zmiany ich ceny.**
- Inwestując w akcje można **stracić 100%** zainwestowanego kapitału, **dochody są nieograniczone.**
- Kupując akcje należy wziąć pod uwagę konieczność **dywersyfikacji portfela.**

Podstawowy akt prawny regulujący tworzenie, organizację, funkcjonowanie, rozwiązywanie, łączenie, podział i przekształcanie spółek akcyjnych to Ustawa z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych.

4. Instrumenty rynku kapitałowego

Obligacja to papier wartościowy, w którym emitent stwierdza, że jest dłużnikiem właściciela obligacji (obligatariusza) i zobowiązuje się wobec niego do spełnienia określonego świadczenia.

- Obligacja jest instrumentem **dłużnym**.
- Emitentem obligacji może być: skarb państwa, jednostka samorządu terytorialnego, przedsiębiorstwo, międzynarodowa instytucja finansowa.
- Emitent **w warunkach emisji** informuje obligatariusza m.in. o:
  - wartości nominalnej obligacji,
  - terminie wykupu,
  - oprocentowaniu,
  - terminach płatności odsetek,
  - celu zaciągnięcia zobowiązania.

4. Instrumenty rynku kapitałowego

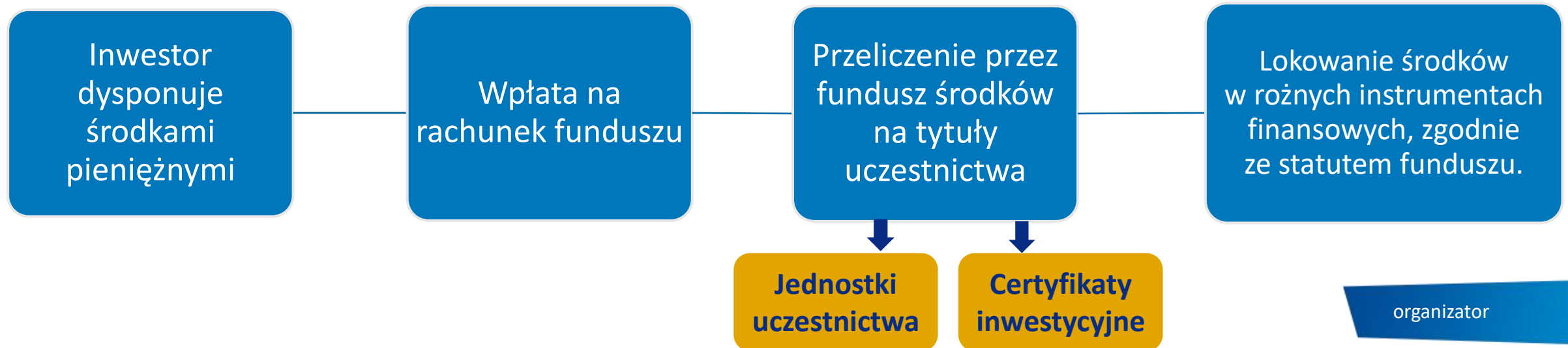
- Ze względu na oprocentowanie obligacje dzieli się na:
  - obligacje o stałym oprocentowaniu,
  - obligacje o zmiennym oprocentowaniu,
  - obligacje zerokuponowe,
  - obligacje indeksowane.
- Dochody z obligacji to **dochody z odsetek** (z wyjątkiem obligacji zerokuponowych), **dochód wynikający ze zmiany ich ceny w terminie do wykupu lub płatność wartości nominalnej w terminie wykupu.**
- Inwestując w obligacje można **stracić 100%** zainwestowanego kapitału, **dochody są ograniczone.**

Podstawowy akt prawny regulujący zasady emisji, zmiany warunków emisji, zbywania, nabywania i wykupu obligacji to Ustawa z dnia 15 stycznia 2015 r. o obligacjach.

4. Instrumenty rynku kapitałowego

Certyfikaty inwestycyjne i jednostki uczestnictwa – tytuły uczestnictwa w aktywach funduszu inwestycyjnego

Fundusz inwestycyjny – fundusz, którego przedmiotem działalności jest lokowanie środków pieniężnych w określone w statucie aktywa.

organizator

Rysunek. Schemat inwestowania poprzez fundusze inwestycyjne

5. Instytucje rynku finansowego

Do podstawowych instytucji rynku finansowego w Polsce zalicza się:

- Komisję Nadzoru Finansowego
- Giełdę Papierów Wartościowych w Warszawie SA
- Towarzystwa Funduszy Inwestycyjnych
- Firmy inwestycyjne
- Grupa kapitałowa KDPW, w skład której wchodzi Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych oraz izba rozliczeniowa KDPW_CCP

5. Instytucje rynku finansowego

Komisja Nadzoru Finansowego – sprawuje nadzór nad rynkiem finansowym.

Instytucjami płatniczymi

KNF sprawuje nadzór nad

Rynkiem
kapitałowym

Rynkiem
ubezpieczeniowym

Rynkiem
emerytalnym

Sektorem kas
spółdzielczych

Sektorem
bankowym

Innymi podmiotami

Celem nadzoru nad rynkiem finansowym jest zapewnienie prawidłowego funkcjonowania tego rynku, jego stabilności, bezpieczeństwa oraz przejrzystości, zaufania do rynku finansowego, a także zapewnienie ochrony interesów uczestników tego rynku.

Podstawowe akty prawne regulujące nadzór nad rynkiem finansowym to Ustawa o nadzorze nad rynkiem finansowym z dnia 21 lipca 2006 roku oraz ustawy regulujące działalność poszczególnych sektorów rynku finansowego.

organizator

5. Instytucje rynku finansowego

Giełda Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. – spółka organizująca wtórny obrót instrumentami finansowymi.

Do zadań tej spółki należy w szczególności:

- zapewnienie koncentracji podaży i popytu na instrumenty finansowe, będące przedmiotem obrotu na danym rynku, w celu kształtowania ich powszechnego kursu,
- bezpieczny i sprawny przebieg transakcji,
- upowszechnianie jednolitych informacji o kursach i obrotach instrumentami finansowymi, które są przedmiotem obrotu na danym rynku organizowanym przez tę spółkę.

Podstawowe akty prawne regulujące funkcjonowanie GPW to Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi, Statut GPW, Regulamin Giełdy, Szczegółowe Zasady Obrotu Giełdowego w Systemie UTP.

organizator

5. Instytucje rynku finansowego

Giełda Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. organizuje obrót w ramach:

- Rynku regulowanego,
- Alternatywnego Systemu Obrotu (ASO).

Obrót instrumentami finansowymi dokonywany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na rynku regulowanym albo w ASO to obrót **zorganizowany**.

organizator

5. Instytucje rynku finansowego

Zakup instrumentów finansowych na **giełdzie papierów wartościowych** wymaga pośrednictwa firmy inwestycyjnej (domu maklerskiego lub banku prowadzącego działalność maklerską). W tym celu należy:

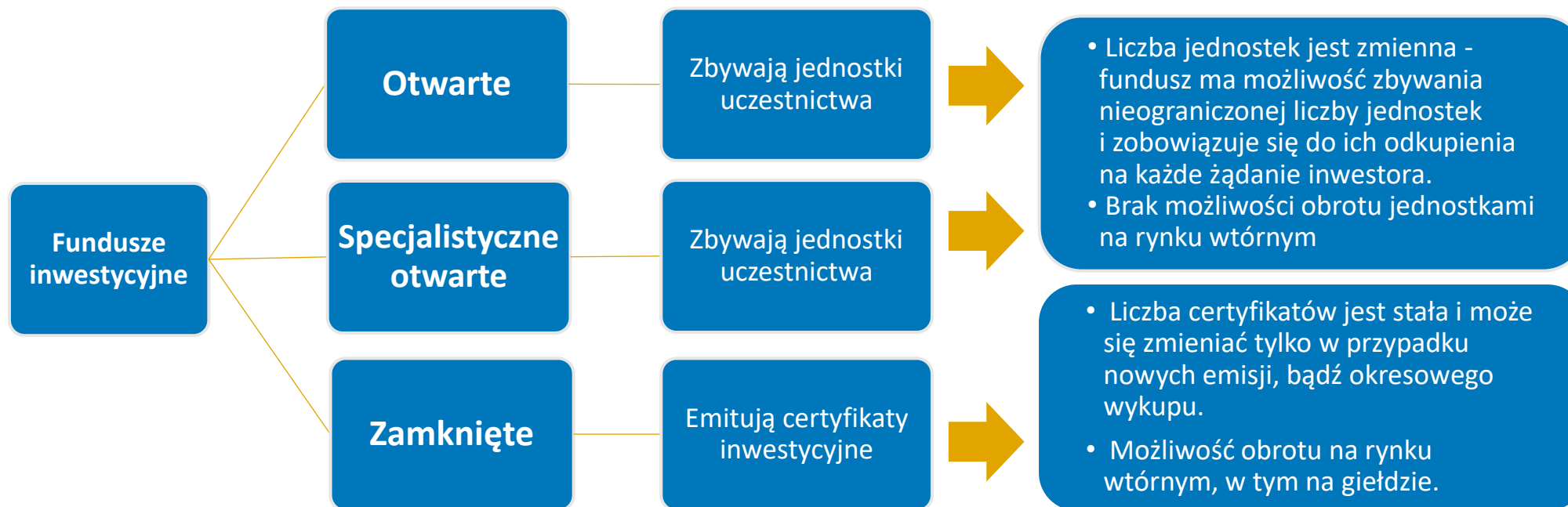
- wybrać firmę inwestycyjną,
- otworzyć rachunek inwestycyjny,
- zasilić rachunek środkami pieniężnymi,
- wybrać instrumenty finansowe, w które planuje się zainwestować,
- złożyć zlecenie,
- analizować regularnie swoją inwestycję.

Od zleceń kupna/sprzedaży instrumentów finansowych pobierana jest prowizja.

5. Instytucje rynku finansowego

Towarzystwo funduszy inwestycyjnych zajmuje się tworzeniem, zarządzaniem i reprezentowaniem funduszy inwestycyjnych.

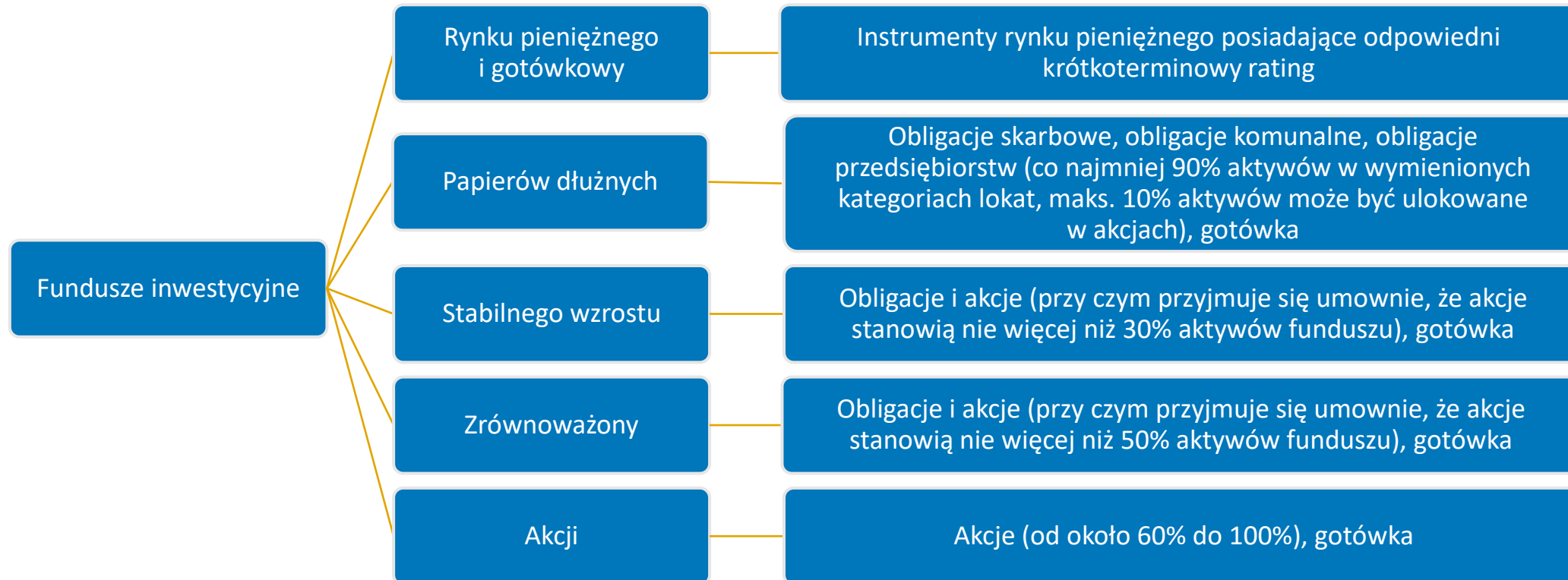
Ze względu na **formę prawną** fundusze inwestycyjne dzieli się na:

organizator

5. Instytucje rynku finansowego

Ze względu na **politykę inwestycyjną** fundusze inwestycyjne dzieli się na:

Podstawowym aktem prawnym regulującym organizację i funkcjonowanie funduszy inwestycyjnych jest Ustawa z dnia 27 maja 2004 r. o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi.

5. Instytucje rynku finansowego

Firmą inwestycyjną, prowadzącą działalność maklerską, może być dom maklerski lub bank prowadzący działalność maklerską.

Działalność maklerska obejmuje wykonywanie, między innymi czynności polegających m.in. na:

- przyjmowaniu i przekazywaniu zleceń nabycia lub zbycia instrumentów finansowych,
- wykonywanie zleceń na rachunek dającego zlecenie,
- nabywaniu lub zbywaniu na własny rachunek instrumentów finansowych,
- zarządzaniu portfelami, w skład których wchodzi jeden lub większa liczba instrumentów finansowych,
- doradztwie inwestycyjnym,
- oferowaniu instrumentów finansowych.

Podstawowym aktem prawnym regulującym funkcjonowanie firm inwestycyjnych, prowadzących działalność maklerską jest Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi.

5. Instytucje rynku finansowego

Grupa Kapitałowa KDPW - odpowiada za prowadzenie i nadzorowanie systemu depozytowo-rozliczeniowego w zakresie obrotu instrumentami finansowymi w Polsce.

Podstawowym aktem prawnym regulującym funkcjonowanie systemu depozytowo-rozliczeniowego jest Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi.

Główne zadania realizowane przez Grupę Kapitałową KDPW:

- rozliczanie transakcji zawieranych na rynku regulowanym oraz w alternatywnym systemie obrotu,
- dokonywanie rozrachunku transakcji zawieranych na rynku regulowanym oraz w alternatywnym systemie obrotu.

organizator

5. Instytucje rynku finansowego

Główne zadania realizowane przez KDPW (cd.):

- prowadzenie depozytu papierów wartościowych oraz wykonywanie czynności w zakresie prowadzenia systemu rejestracji instrumentów finansowych niebędących papierami wartościowymi, które zostały dopuszczone do obrotu na rynku regulowanym lub wprowadzone do alternatywnego systemu obrotu.
- nadzorowanie zgodności wielkości emisji z liczbą papierów wartościowych zarejestrowanych w depozycie papierów wartościowych znajdujących się w obrocie,
- realizacja zobowiązań emitentów wobec właścicieli papierów wartościowych,
- prowadzenie systemu zabezpieczania płynności rozliczeń,
- prowadzenie systemu rekompensat.

6. Inwestycje alternatywne

Do **inwestycji alternatywnych** zalicza się m.in. inwestycje w:

- metale szlachetne,
- aktywa emocjonalne (dzieła sztuki, kamienie szlachetne, alkohole, przedmioty kolekcjonerskie),
- nieruchomości.

6. Inwestycje alternatywne

Podstawowe cechy inwestycji alternatywnych:

- grupa inwestycji o dużym zróżnicowaniu jeżeli chodzi o wartość nakładów początkowych np. nieruchomości wymagają wysokich nakładów, inwestycja w sztabkę złota jest dużo niższa,
- przeważnie wyższe ryzyko inwestycyjne w porównaniu z klasycznymi inwestycjami finansowymi,
- konieczność posiadania obszernej wiedzy związanej z przedmiotem inwestycji np. w przypadku dzieł sztuki, aktywów kolekcjonerskich,
- niewielki przepływ informacji o rynku,
- wysokie koszty związane np. z przechowywaniem, zabezpieczeniem, zarządzaniem,
- deficytowość np. w przypadku dzieł sztuki, nieruchomości.

7. Ryzyko finansowe

Ryzyko (Słownik wyrazów obcych, 1978)* to:

1. Przedsięwzięcie, którego wynik jest nieznanym, niepewnym, możliwością, że coś się uda lub nie.
2. Prawdopodobieństwo zajścia szkody.

Koncepcja negatywna

Ryzyko utożsamiane jest z zagrożeniem, niepewnością i możliwością poniesienia straty, niezrealizowania celów.

Koncepcja neutralna

Ryzyko utożsamiane jest z możliwością uzyskania wyniku innego niż oczekiwany.

- Ryzyka nie można wyeliminować (chyba, że zrezygnuje się z realizacji danego celu), natomiast można je ograniczyć.
- Każda decyzja związana z planami finansowymi jest obarczona ryzykiem.
- Przed podjęciem decyzji dotyczących środków finansowych należy zidentyfikować ryzyko im towarzyszące.

organizator

7. Ryzyko finansowe

Podstawowe rodzaje ryzyka finansowego:

- rynkowe,
- kredytowe,
- płynności,
- operacyjne,
- polityczne i prawne.

7. Ryzyko finansowe

Ryzyko rynkowe jest to ryzyko wynikające ze zmian cen na rynkach finansowych i towarowych.

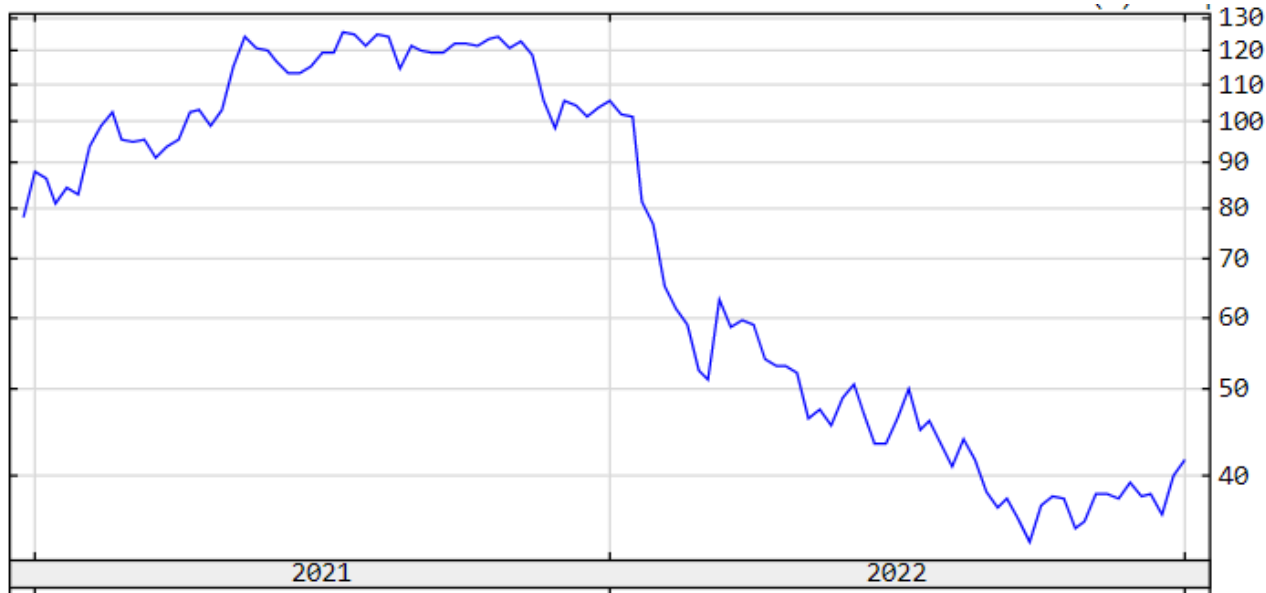
Zmiany te dotyczą:

- cen akcji,
- cen towarów,
- stóp procentowych,
- kursów walutowych.

7. Ryzyko finansowe

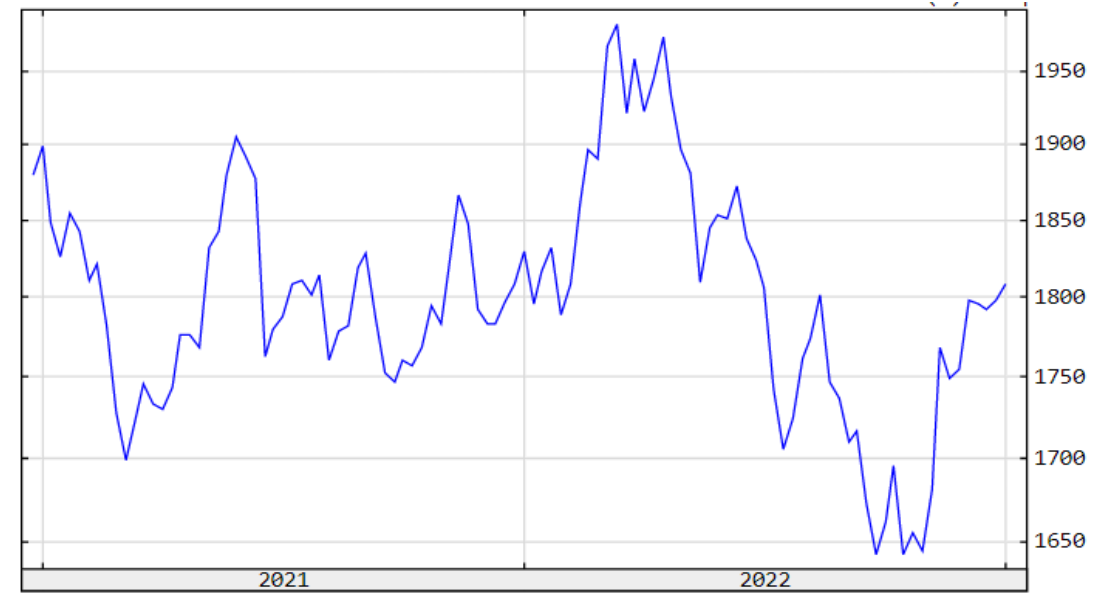
Przykłady:

Wykres: Zmiany cen akcji spółki CCC
w okresie 27.12.2020 - 27.12.2022

Źródło: <https://stooq.pl>

Wykres: Zmiany cen złota
w okresie 27.12.2020 - 27.12.2022

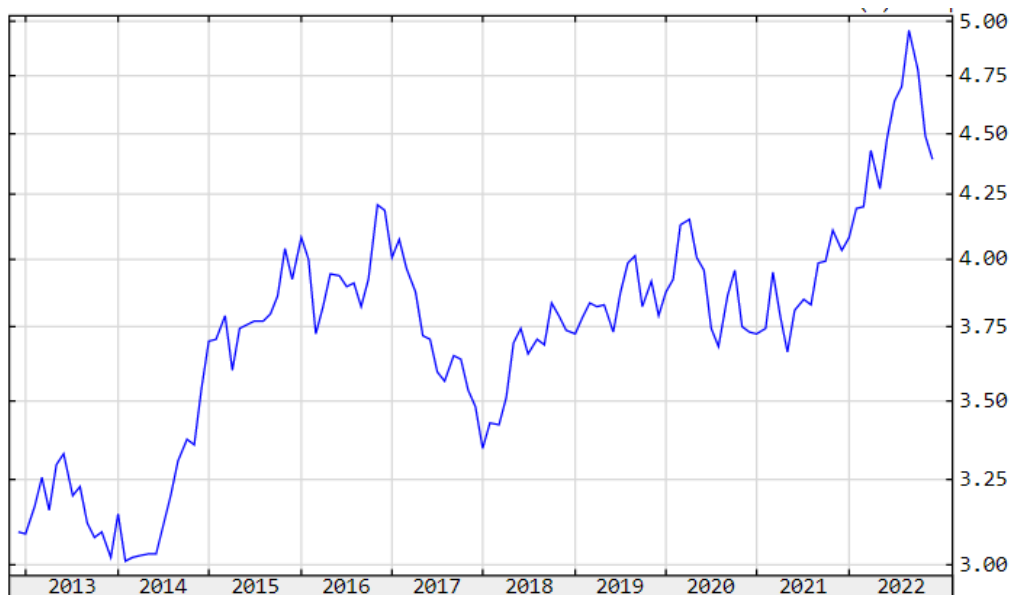
Źródło: <https://stooq.pl>

organizator

7. Ryzyko finansowe

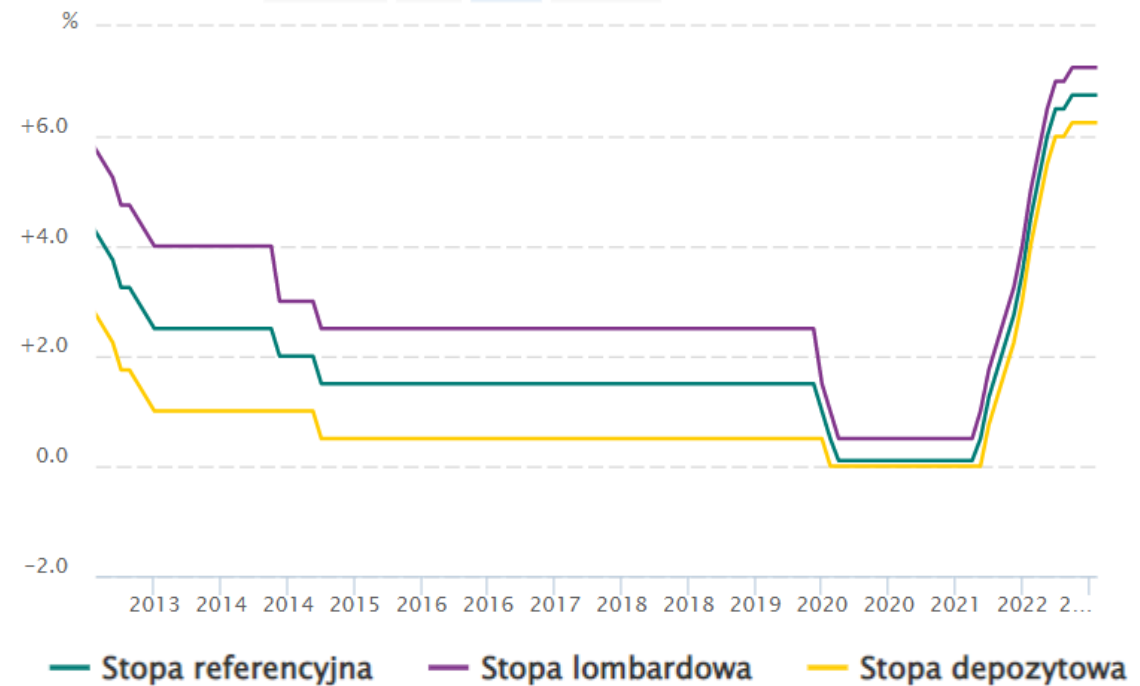
Przykłady:

Wykres: Zmiany kursu walutowego USD/PLN w okresie 27.12.2012- 27.12.2022

Źródło: <https://stooq.pl>

Wykres: Zmiany stóp procentowych NBP w okresie 27.12.2012- 27.12.2022

Źródło: <https://www.nbp.pl>

organizator

7. Ryzyko finansowe

Ryzyko kredytowe wynika z możliwości niedotrzymania warunków przez drugą stronę umowy, czego skutkiem jest brak dokonywania płatności wynikających z warunków danej umowy.

W przypadku gospodarstw domowych źródeł ryzyka kredytowego należy szukać m.in. w:

- **braku płatności** wynikających z **udzielonych pożyczek**,
- **braku płatności** wynikających z **posiadanych dłużnych papierów wartościowych** np. obligacji.

7. Ryzyko finansowe

Tabela. Niewykupione obligacje na rynku Catalyst w 2021 roku - przykłady

Kod	Emitent	Wykup	Oprocentowanie	Wartość
FFI0121	Fast Finance	2021.01.15	10,5 proc.	4 659 000 zł
GBK0221	GetBack	2021.02.16	WIBOR 3M + 4 p.p.	40 000 000 zł
KA10321	ZM Henryk Kania	2021.03.29	WIBOR 3M + 5,5 p.p.	15 500 000 zł
KAN0321	ZM Henryk Kania	2021.03.29	WIBOR 3M + 5,25 p.p.	85 400 000 zł
GBK0421	GetBack	2021.04.30	WIBOR 3M + 4 p.p.	25 000 000 zł
GBK0921	GetBack	2021.09.14	WIBOR 3M + 4,4 p.p.	12 147 900 zł

Źródło: <https://obligacje.pl/>

7. Ryzyko finansowe

Ryzyko płynności (rozpatrywane w odniesieniu do transakcji dokonywanych na rynku finansowym) oznacza, że występują trudności w dokonaniu transakcji po obowiązujących cenach rynkowych, ze względu na niedopasowanie rozmiaru ofert kupna i sprzedaży.

Nazwa ***	Skrót ***	Segment ***	Czas ost. Trans. ***
IMAGEPWR	IPW	NC Base	-
IMMGAMES	IMG	NC Base	-
INCANA	ICA	NC Base	-

Tabela. Notowania wybranych spółek z rynku NewConnect w dniu 27.12.2022

Źródło: <https://newconnect.pl/notowania>

7. Ryzyko finansowe

Ryzyko prawne i polityczne wiąże się ze zmianami przepisów prawnych, zmianami w prowadzonej polityce społecznej, gospodarczej i relacjach międzynarodowych, czego skutkiem są zmiany w dochodach i wydatkach różnych podmiotów na rynku finansowym.

Przejawem ryzyka prawnego i politycznego są np.:

- zmiany istniejących przepisów dotyczących obciążeń publicznych,
- zmiany w polityce rodzinnej,
- zmiany w polityce senioralnej,
- zmiany w systemie emerytalnym,
- zmiany w polityce rynku pracy,
- zmiany w prowadzonej polityce międzynarodowej.

7. Ryzyko finansowe

Ryzyko operacyjne jest to ryzyko spowodowane niesprawnością systemów informatycznych, błędami w działaniach ludzkich, a także oszustwami. Przyczyną tego ryzyka są również klęski naturalne, epidemie i katastrofy.

Z punktu widzenia gospodarstwa domowego najważniejszymi przejawami ryzyka operacyjnego są:

- oszustwa,
- kradzieże,
- wyłudzenie danych,
- uszkodzenie aktywów,
- awarie systemów informatycznych,
- epidemie.

8. Postawa względem ryzyka

Postawa względem ryzyka – tendencja jednostki do podejmowania lub unikania ryzyka.

Podstawowe postawy względem ryzyka to:

- skłonność do ryzyka,
- obojętność względem ryzyka,
- awersja do ryzyka.

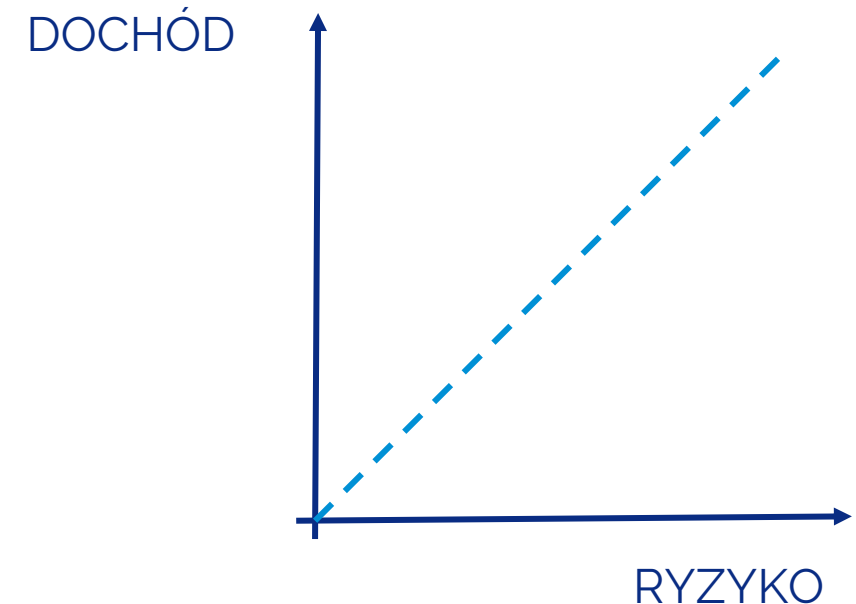
Firmy sprzedające instrumenty finansowe powinny **dopasowywać stopień ryzyka** proponowanych inwestycji **do poziomu ryzyka akceptowanego przez inwestora**. W tym celu opracowują specjalne ankiety.

Należy pamiętać, że jest to wymóg prawny dla sprzedającego, ale **odpowiedzialność za decyzję ponosi inwestor!**

9. Ryzyko a inwestycje

Przy podejmowaniu decyzji związanej z inwestowaniem należy wziąć pod uwagę, że:

- nie ma możliwości uzyskania wysokich dochodów bez poniesienia ryzyka,
- im wyższy dochód, tym wyższe ryzyko,
- koncentracja na unikaniu ryzyka pozbawia dochodów.

9. Ryzyko a inwestycje

Możliwość i chęć podjęcia ryzyka przez inwestora zależy m.in. od:

- postawy względem ryzyka,
- krótko i długookresowych celów inwestycyjnych,
- wiedzy na temat określonych inwestycji,
- doświadczenia w inwestowaniu,
- potrzeby zachowania płynności.

10. Błędy emocjonalne w inwestowaniu

Analiza zachowań inwestorów, które mają podłoże psychologiczne to analiza behawioralna. Wskazuje ona na podstawowe błędy psychologiczne popełniane przez inwestorów przy podejmowaniu decyzji, należą do nich m.in. (Jajuga, 2007b)*:

- nadmierna pewność siebie wynikająca z przesadnego zaufania do własnych umiejętności,
- nierealistyczny optymizm,
- ignorowanie zasady powrotu do średniej („Żadne drzewo nie rośnie do nieba”),
- negatywne emocje związane z uzyskaniem gorszego wyniku.

organizator

*K. Jajuga, Podstawy inwestowania na Giełdzie Papierów Wartościowych, GPW w Warszawie, Warszawa 2007

11. Etyka na rynku finansowym

Etyka zawodowa – zespół norm wyznaczających określone obowiązki moralne związane z wykonywanym zawodem i społecznymi stosunkami zawodowymi (Encyklopedia PWN).

Podstawowe zawody występujące na rynku finansowym, które powinny podlegać zasadom etyki zawodowej, to (Akademia Inwestowania Orlen):

- makler papierów wartościowych,
- doradca inwestycyjny,
- audytor sprawozdań finansowych,
- bankier,
- broker ubezpieczeniowy,
- analityk finansowy,
- doradca finansowy gospodarstwa domowego,
- zarządzający aktywami finansowymi,
- rzeczoznawca majątkowy.

11. Etyka na rynku finansowym

Dokument, w którym zostały spisane zasady moralne obowiązujące w danym zawodzie, nazywamy **kodeksem etyki zawodowej**.

Kodeksy etyczne o charakterze ogólnym np:

- Kodeks Etyki w Działalności Gospodarczej – Krajowa Izba Gospodarcza
- Kanon Dobrych Praktyk Rynku Finansowego – Związek Firm Doradztwa Finansowego
- Zasady Dobrych Praktyk Przedsiębiorstw Zrzeszonych w Związku Przedsiębiorstw Finansowych w Polsce – Związek Przedsiębiorstw Finansowych w Polsce

11. Etyka na rynku finansowym

Kodeksy etyczne dla poszczególnych zawodów zaufania publicznego na rynku finansowym np.:

- Kodeks Dobrych Praktyk Domów Maklerskich – Izba Domów Maklerskich
- Kodeks Etyki Bankowej – Związek Banków Polskich
- Kodeks Etyki Zawodowej Rzeczoznawców Majątkowych – Polska Federacja Stowarzyszeń Rzeczoznawców Majątkowych
- Rekomendacja Dobrych Praktyk dla Doradców Kredytowych. Kredyty Hipoteczne – Związek Firm Doradztwa Finansowego i Związek Banków Polskich

organizator

11. Etyka na rynku finansowym

Najbardziej znany na świecie kodeks etyki dla zawodów finansowych został opracowany przez **CFA Institute**.

Podstawowe standardy profesjonalnego postępowania w zawodach na rynku finansowym obejmują następujące obszary (CFA Institute, Kodeks Etyczny i Standardy Profesjonalnego Postępowania):

- profesjonalizm,
- uczciwość rynku kapitałowego,
- obowiązki względem klientów,
- obowiązki względem pracodawcy,
- analiza inwestycji, rekomendacje i działania,
- konflikt interesów.

11. Etyka na rynku finansowym

Przykłady zachowań nieetycznych na rynku finansowym (Akademia Inwestowania Orlen)

- proponowanie inwestycji niedostosowanych do profilu klienta,
- przedkładanie własnego interesu nad interes klienta,
- zatajenie informacji o całkowitych kosztach związanych z inwestycją/finansowaniem,
- zatajenie informacji, że dobre wyniki inwestycji w przeszłości nie gwarantują dobrych wyników w przyszłości,
- proponowanie kredytu niedostosowanego do możliwości spłaty przez klienta,
- podawanie fałszywych informacji o ofercie inwestycyjnej,
- nakłanianie do udziału w strukturze o charakterze piramidy finansowej.

12. Ochrona klienta na rynku usług finansowych

Do podstawowych instytucji uprawnionych do ochrony klientów indywidualnych na rynku finansowym należą:

- Komisja Nadzoru Finansowego,
- Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych S.A.
- Rzecznik Finansowy,
- Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów,
- Bankowy Fundusz Gwarancyjny,
- Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny.

Slajdy na następnych stronach są do samodzielnej analizy przez uczestników szkolenia.

organizator

12. Ochrona klienta na rynku usług finansowych

Instytucja **Rzecznika Finansowego** została powołana na mocy Ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego i o Rzeczniku Finansowym.

- Rzecznik Finansowy zajmuje się wsparciem dla osób pokrzywdzonych w sytuacjach, gdy ich prawa zostały złamane przez instytucje rynku finansowego.
- Konsument może skorzystać z **porad ekspertów** Rzecznika Finansowego w sytuacji, gdy nie zgadza się ze stanowiskiem instytucji finansowej w określonej sprawie. Eksperci podpowiedzą, jakie ma prawa i jak w konkretnej sytuacji powinien postąpić.
- Na wnioszek konsumenta (gdy konsument zastanawia się nad pozwaniem instytucji finansowej lub gdy jego spór jest już rozstrzygany) Rzecznik Finansowy może wydać tzw. **istotny pogląd w sprawie**. Jest to opinia, którą sąd powinien wziąć pod uwagę, wydając wyrok lub chociaż ustosunkować się do niego w uzasadnieniu wyroku. Niestety istotny pogląd w sprawie nie wiąże sądu, a opinia ma jedynie charakter pomocniczy.

12. Ochrona klienta na rynku usług finansowych

- W przypadku, gdy podmiot rynku finansowego odrzucił reklamację konsumenta, lub gdy firma w ogóle nie odpowiedziała na jego żądania, możliwe jest złożenie wniosku o przeprowadzenie postępowania interwencyjnego przez Rzecznika Finansowego. W ramach **postępowania interwencyjnego** eksperci przygotowują argumentację, która ma na celu przekonanie instytucji finansowej do zmiany stanowiska, jeżeli zmiana ta jest uzasadniona. Rzecznik Finansowy nie ma jednak możliwości wydania decyzji wiążącej podmiot rynku finansowego. To oznacza, że podmiot rynku finansowego może nie zmienić stanowiska.
- W sytuacji gdy interwencja nie doprowadzi do zakończenia sporu, można wszcząć postępowanie polubowne. W **postępowaniu polubownym** Rzecznik Finansowy nie reprezentuje żadnej ze stron. A zatem Rzecznik Finansowy nie działa już w imieniu konsumenta, lecz pomaga zarówno jemu jak i instytucji finansowej w zbliżeniu stanowisk i znalezieniu rozwiązania sporu.

12. Ochrona klienta na rynku usług finansowych

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów działa na podstawie ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów.

- UOKiK prowadzi postępowania w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone, a także w sprawach praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.
- UOKiK może zakazać stosowania praktyki uznanej za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów oraz nakładać kary finansowe na przedsiębiorców, którzy takie praktyki stosują. Przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie sprzeczne z prawem lub dobrymi obyczajami zachowanie przedsiębiorcy, w szczególności:
  - naruszanie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji,
  - nieuczciwe praktyki rynkowe lub czyny nieuczciwej konkurencji,
  - proponowanie konsumentom nabycia usług finansowych, które nie odpowiadają potrzebom tych konsumentów.

12. Ochrona klienta na rynku usług finansowych

Bankowy Fundusz Gwarancyjny – działa na mocy ustawy z 10 czerwca 2016 r. o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji (Dz. U. z 2019 r. poz. 795 i 730), która obowiązuje od 9 października 2016 r. Gwarantuje wypłatę depozytów w bankach i SKOK-ach do równowartości 100 000 euro w złotych.

Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny – działa na mocy ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym

i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych. Zajmuje się wypłatą odszkodowań niewinnym ofiarom wypadków – spowodowanych przez nieubezpieczonych właścicieli pojazdów oraz nieubezpieczonych rolników. Każda z tych grup ma obowiązek posiadać ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej, popularnie zwane OC. UFG wypłaca również odszkodowania osobom poszkodowanym, w przypadku gdy sprawca wypadku drogowego uciekł z miejsca zdarzenia i jest nieznany.

Dziękuję za uwagę!

organizator

patronat

partnerzy

patronat honorowy

patronat medialny

